

РІШЕННЯ № 35

Про неприпустимість ототожнення адвоката з клієнтом

«18» червня 2020 року

м. Київ

Рада адвокатів України, обговоривши листи Голови Ради адвокатів Херсонської області Мокіної І.В., заступника Голови Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ Солодка Є.В. та іншу інформацію з питань ототожнення адвокатів з клієнтами у публічних виступах, зазначає наступне.

Зокрема, ідеться про публічний виступ народного депутата України, п'ятого президента України Петра Порошенка перед засобами масової інформації від 15 червня 2020 року, в якому підкреслено роль адвокатів у політичних процесах та резонансних кримінальних справах, а саме адвоката Олександра Бабікова, наразі Першого заступника директора Державного бюро розслідувань, та адвоката Андрія Смирнова, а нині заступника керівника Офісу Президента України, з чітким ототожненням адвокатів з їхніми клієнтами.

При цьому, фактично адвокатів було охарактеризовано як провідників політичних настанов їхніх клієнтів, звинувачено у використанні владних повноважень на користь їхніх клієнтів, з навішуванням політичних ярликів.

Вислови з дискредитації інституту адвокатури пролунали 16 червня 2020 року у виступі народного депутата від фракції «Європейська солідарність» Марії Іонової під час засідання Верховної Ради (стенограма виступу доступна за посиланням <https://portal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/7454.html>). Зі слів депутата, «ДБР керує адвокат Януковича. Вибіркове правосуддя, про політичні переслідування стають нормою вашого життя». Таким чином, з трибуни вищого законодавчого органу прозвучали тези, засновані на ідентифікації адвоката з клієнтом та його політичними переконаннями, бездоказові звинувачення адвокатів у втручанні в діяльність органів правосуддя.

Конституція України надає кожному право на професійну правничу допомогу і визнає незалежність інституту адвокатури.

Конституційним Судом України роз'яснено, що це право є одним із конституційних, невід'ємних прав людини і має загальний характер. У контексті Основного Закону «кожен має право на правову допомогу» поняття «кожен» охоплює всіх без винятку осіб — громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України.

Здійснення права на правову допомогу засноване на дотриманні принципів рівності всіх перед законом та відсутності дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (статті 21, 24 Основного Закону України).

Конституційне право кожного на правову допомогу за своєю суттю є гарантією реалізації, захисту та охорони інших прав і свобод людини і громадянина, і в цьому полягає його соціальна значимість. Право на правничу професійну допомогу відіграє важливу роль у забезпеченні реалізації, захисту та охорони всього обсягу прав і свобод людини і громадянина в Україні як демократичній, правовій державі.

Професійні права та гарантії адвокатської діяльності чітко регламентуються національним законодавством України та міжнародними стандартами, зобов'язаннями України як члена Ради Європи та ООН.

Ці міжнародні стандарти є загально визнаними у будь-якій правовій державі та, серед іншого, включають: створення умов, за яких кожен громадянин має можливість отримання правової допомоги з боку обраного ним незалежного адвоката; заборону ототожнення чи ідентифікації адвоката органами влади та громадськістю з його клієнтом або зі справою свого клієнта незалежно від того, наскільки популярною або навпаки непопулярною може бути ця справа; при цьому жоден адвокат не повинен піддаватися кримінальним, цивільним, адміністративним або іншим санкціям або погрозам їх застосування внаслідок того, що він надавав поради або представляв інтереси клієнта відповідно до закону.

В Основних положеннях ООН про роль адвокатів (1990 рік), які ратифіковані Україною, також визначено, що держави мають забезпечити адвокатам можливість здійснювати їхні професійні обов'язки без залякування і перешкод, і виключати будь-яку можливість піддавати покаранню або погрожувати його застосуванням щодо адвоката за дії, здійснювані відповідно до визнаних професійних обов'язків, стандартів та етичних норм.

Адвокати не повинні ідентифікуватися з клієнтами та їхніми справами у зв'язку з виконанням професійних обов'язків; при цьому адвокат повинен мати кримінальний і цивільний імунітет від переслідувань за заяви, що стосуються справи, зроблені у письмовій або усній формі при сумлінному виконанні свого обов'язку і здійсненні професійних обов'язків у суді.

Встановлені Міжнародною асоціацією адвокатів та ООН в 1990 році стандарти адвокатської діяльності знайшли своє відображення у нормах національного законодавства України та повинні суворо дотримуватись представниками виконавчої, законодавчої та судової гілок влади.

Рада адвокатів України, як вищий орган адвокатського самоврядування, звертає увагу на гарантовану Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» заборону на ототожнення адвоката з клієнтом.

Отже, зазначені публічні заяви політиків є закликом до дискредитації інституту адвокатури, грубо порушують вимоги Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», суперечать міжнародним стандартам незалежності адвокатської професії в демократичній правовій державі, порушують гарантії незалежності адвокатської діяльності, гарантії кожного на професійну правничу допомогу та доступ до правосуддя, є тиском на адвокатів при виконанні ними своїх професійних обов'язків.

Рада адвокатів України наголошує, що Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» надає можливості адвокатам України та адвокатам іноземних держав здійснювати адвокатську практику в Україні незалежно і безперешкодно, у передбаченому цим законом порядку.

Українське законодавство і професійна організація адвокатури створюють рівні умови для адвокатської практики в Україні, не встановлюючи жодної дискримінації за ознаками політичних переконань, громадянства або іншими критеріями.

Національна асоціація адвокатів України, Рада адвокатів України у рамках своїх законних повноважень системно протистоять порушенням прав адвокатів та гарантії здійснення їхньої діяльності.

Рада адвокатів України вважає, що посилення тенденції тиску на адвокатів, намагання політизувати інститут адвокатури та порушення основних гарантії незалежності адвокатури становлять реальну небезпеку конституційним основам Української держави і можуть стати основною проблемою при проведенні подальших реформ української правової системи.

Рада адвокатів України, керуючись приписами Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положенням про Раду адвокатів України, Регламентом Ради адвокатів України, **вирішила:**

1. Вказати на неприпустимість ототожнення адвоката з клієнтом у публічних закликах політиків та/або будь-яких інших осіб, які дискредитують інститут адвокатури, містять грубі порушення вимог Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», суперечать міжнародним стандартам незалежності адвокатської професії в демократичній правовій державі, порушують гарантії незалежності адвокатської діяльності, гарантії кожного на правничу професійну допомогу та доступ до правосуддя.
2. Вважати, публічні заклики політиків та/або будь-яких інших осіб стосовно ототожнення адвоката з клієнтом грубим порушенням вимог Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», міжнародних стандартів незалежності адвокатської професії в демократичній правовій державі, порушенням гарантії незалежності адвокатської діяльності,

порушенням гарантій кожного на правничу професійну допомогу та доступ до правосуддя, що можуть стати підставою для звернення адвокатів до суду з позовом про захист честі, гідності та ділової репутації.

3. Доручити Комітету законотворчих ініціатив з питань адвокатської діяльності Національної асоціації адвокатів України розробити законопроект щодо встановлення відповідальності за порушення гарантій адвокатів, визначених у статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та подати його для розгляду та обговорення на чергове засідання Ради адвокатів України для подальшої передачі суб'єктам законодавчої ініціативи.
4. Доручити Голові Ради адвокатів України Ізовітовій Л.П. звернутись до Верховної Ради України з проханням вжити в межах повноважень заходи щодо недопущення в офіційній риторичі народних депутатів України публічних закликів стосовно ототожнення адвоката з клієнтом.
5. Секретарю Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити заявників, Комітет законотворчих ініціатив з питань адвокатської діяльності Національної асоціації адвокатів України.

Голова Ради адвокатів України /підпис/ **Л.П. Ізовітова**

Секретар Ради адвокатів України /підпис/ **І.В. Колесников**